

بررسی تأثیر قصه گویی بر افزایش خلاقیت دختران ۹ تا ۱۱ سال عضو کانون پرورش فکری دلند

عصمت رسولی^۱، لیلا برزمینی^۲

^۱ استادیار دانشگاه آزاد اسلامی داحد ساری

^۲ دانشجوی دکترا فلسفه تعلیم و تربیت دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساری (نویسنده مسئول)

چکیده

هدف از پژوهش حاضر بررسی تأثیر قصه گویی بر افزایش خلاقیت دختران ۹ تا ۱۱ سال عضو کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان دلند می باشد. جامعه آماری در این پژوهش شامل تمام دختران ۹ تا ۱۱ سال عضو کانون پرورشی و فکری شهر دلند در سال ۱۴۰۲ هستند، که شامل ۱۱۴ نفر دانش آموز دختر می باشد. از این تعداد به روش نمونه گیری تصادفی ۴۰ نفر انتخاب شدند که به دو گروه ۲۰ نفره کنترل و آزمایش تقسیم شدند. روش مورد استفاده در پژوهش نیمه آزمایشی و ابزار پژوهشی پرسشنامه خلاقیت تورنس (فرم الف) است که شامل ۴ بخش سیالی یعنی قدرت تولید ایده، انعطاف پذیری یعنی توانایی لازم برای تغییر جهت فکری یا توانایی تولید ایده ی متنوع، ابتکار یعنی توانایی تولید ایده یا محصول نو و بدیع، بسط با جزئیات یعنی توانایی توجه به جزئیات وابسته به یک ایده است. روایی و پایایی آزمون بارها توسط پژوهشگران داخلی و خارجی برآورد شده است. به منظور تجزیه و تحلیل داده ها از شاخص های آمار توصیفی و آمار استنباطی استفاده شده است. نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل داده ها نشان می دهد بین قصه گویی و افزایش خلاقیت در دختران ۹ تا ۱۱ سال عضو کانون پرورشی- فکری دلند، رابطه معنادار وجود دارد. بر اساس یافته های این تحقیق برگزاری جلسات قصه گویی موجب افزایش خلاقیت آنان شده است.

واژه های کلیدی: قصه گویی، خلاقیت، آزمون خلاقیت تورنس

مقدمه

قصه گویی روشی فعال و زنده برای پرورش مهارت های زندگی، قوه خلاقیت و افزایش سطح تفکر شناختی محسوب می شود. کودکان با پایان یافتن یک قصه ناتمام به کنکاش ذهنی و جستجوی مفاهیم می پردازند و قصه گو با نقل شفاهی داستان برای شنوندگانش، امکان تصویرسازی ذهنی برای آنان فراهم می کند. وقتی کودکان و نوجوانان قصه را می شنوند، صحنه های داستان و شخصیت های آن را خلق می کنند و توانایی تجسم و خیال بافی که مبنای اساس تفکر خلاق و پویا است، در آنان شکوفا می شود. صاحب نظران مطالعات خلاقیت کودکان و نوجوانان، معتقدند تخیل و استعداد خلاق و امکان رسیدن به تازه ها با درجات مختلف در همه کودکان و نوجوانان وجود دارد. آنان خلاقیت را پایه هرگونه تغییر و نوآوری می دانند. پژوهش ها نشان می دهد که حرکات نوین و ایده های تازه در آینده افراد، ناشی خلاقیت و میزان بهره گیری از تفکر خلاق می باشد.

به وجود آوردن علاقه به فعالیت های سالم و سودمند فرهنگی و هنری در کودکان و نهادینه کردن این بعد از سلامت فردی در آنان، از اهداف مهمی است که تلاش برای رسیدن به آن در الویت اهداف دراز مدت جوامع پیشرفته امروز قرار دارد. کانون های پرورشی-فکری کودکان و نوجوانان از مهم ترین نهادهای اجتماعی هستند که انتظار می رود تلاش در جهت رسیدن به این هدف را در فعالیت های خود به صورت جدی تر قرار دهند.

ترغیب و تشویق حضور کودکان و نوجوانان در محیط کانون پرورشی و فکری، نوعی سرمایه گذاری سودمند تلقی می شود. و یکی از راه های علاقمند کردن این گروه سنی به حضور در محیط های فرهنگی و هنری برگزاری جلسات قصه گویی می باشد. کانون های می توانند از طریق قصه گویی، کودکان را به حضور پررنگ جذب نمایند و حس علاقمندی در آنان ایجاد کنند. با توجه به تحقیقات فراوان، تقویت مهارت های زندگی و روحیه خلاقیت و ابتکار از طریق قصه گویی در کودکان و نوجوانان پرورش پیدا می کند. صاحب نظران، خلاقیت را اساس شالوده تغییر و نوآوری می دانند. و استفاده از ذهن های خلاق در حوزه های مختلف علمی، پژوهشی، فناورانه و بهداشتی مسأله مهمی در آینده بشر می باشد (حریری، پاگردکار، ۱۳۹۳). سازمان بهداشت جهانی ده مهارت را به عنوان مهارت های زندگی اصلی معرفی کرده است که مهارت تفکر خلاق از مهم ترین آنها به شمار می آید.

اهداف تحقیق

هدف از پژوهش حاضر بررسی میزان تأثیر قصه گویی بر افزایش خلاقیت دختران ۹ تا ۱۱ سال عضو کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان دلد می باشد. جامعه آماری در این پژوهش شامل تمام دختران ۹ تا ۱۱ سال عضو کانون پرورشی و فکری شهر دلد در سال ۱۴۰۲ هستند، که شامل ۱۱۴ نفر دانش آموز دختر می باشد.

فرضیه تحقیق

بین قصه گویی و افزایش خلاقیت در دختران ۹ تا ۱۱ سال عضو کانون پرورشی و فکری دلد رابطه معناداری وجود دارد.

روش پژوهش

روش پژوهش حاضر، نیمه آزمایشی با طرح پیش آزمون و پس آزمون است. از جامعه مورد مطالعه شامل ۱۱۴ نفر دختر عضو کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان دلد، دو گروه کنترل و گروه آزمایش به صورت تصادفی به تعداد ۴۰ نفر انتخاب شدند. ابتدا نخستین

اندازه گیری با اجرای یک پیش آزمون خلاقیت برای هر دو گروه کنترل و آزمایش انجام شد. سپس جلسات قصه گویی برای گروه آزمایش و کنترل برگزار گردید. و دومین اندازه گیری با اجرای پس آزمون از هر دو گروه صورت گرفته است.

انتخاب قصه ها

برای انتخاب قصه ها با توجه به موضوع پژوهش که به دنبال رابطه بین قصه گویی و خلاقیت می باشد؛ ۲۰ کتاب قصه مربوط به گروه سنی ۹ تا ۱۱ سال گردآوری شد که این کار با همکاری مربیان کانون پرورشی و فکری کودکان و نوجوانان دلد و چند قصه گوی با سابقه شهرستان رامیان، صورت گرفت.

در انتخاب قصه ها به موارد ذیل توجه گردید: جذابیت، کوتاه بودن اندازه داستان، وجود حل مساله در قصه ها، حادثه دار بودن قصه، خیال پردازی و تقویت تخیل، پایان خوشایند و روانی و روشنی قصه ها. این قصه ها به مدت ۱۰ جلسه برای گروه آزمایش که شامل ۲۰ نفر بودند، بیان شد.

جامعه آماری و نمونه

جامعه آماری این پژوهش شامل دختران ۹ تا ۱۱ سال عضو کانون پرورشی و فکری کودکان و نوجوانان شهر دلد (شهرستان رامیان، استان گلستان) می باشد؛ که تعداد ۱۱۴ نفر هستند. از این تعداد با توجه به تجربی بودن پژوهش، تعداد ۴۰ نفر به صورت نمونه گیری تصادفی انتخاب شدند و به صورت تصادفی در دو گروه ۲۰ نفره کنترل و آزمایش جایگزین گردیدند.

ابتدا آزمون خلاقیت تورنس برای دو گروه کنترل و آزمایش اجرا شد. سپس گروه آزمایش، تحت ۱۰ جلسه قصه گویی قرار گرفتند و گروه کنترل بدون برنامه قصه گویی بودند.

پس از اتمام جلسات قصه گویی، دوباره آزمون خلاقیت تورنس بین دو گروه کنترل و آزمایش اجرا شد و داده ها استخراج شدند. گروه آزمایش با اشتیاق در جلسات قصه گویی شرکت می کردند و علاقمند به مشارکت در بیان قصه داشتند.

ابزار اندازه گیری

در این پژوهش از آزمون خلاقیت تورنس استفاده شده است. تست سنجش خلاقیت تورنس یکی از تست های استاندارد جهت سنجش میزان خلاقیت افراد از سنین دبستان تا بعد از لیسانس است. اعتبار این آزمون بارها در سراسر جهان از جمله ایران سنجیده شده است. این آزمون تا کنون بیش از هر آزمون دیگری در پژوهش و اندازه گیری های تربیتی مورد استفاده قرار گرفته است و پایایی و روایی آن بارها مورد آزمایش قرار گرفته است.

آزمون خلاقیت تورنس شامل پرسشنامه ای حاوی ۶۰ سوال است. در این پرسشنامه هر سوال مشتمل بر سه گزینه یا پاسخ می باشد که آزمون دهنده باید یکی از این پاسخ ها که بیشتر با ویژگی هایش تطبیق دارد را انتخاب نماید.

تورنس خلاقیت را شامل چهار عنصر اصلی می داند؛ سیالی یعنی قدرت تولید ایده ها و جواب های فراوان «سوال ۱۵-۱». انعطاف یعنی توانایی لازم برای تغییر جهت فکری یا توانایی تولید ایده ای متنوع «سوال ۳۰-۱۶». ابتکار یعنی توانایی تولید ایده یا محصول نو و بدیع «سوال ۴۵-۳۱». بسط با جزییات یعنی توانایی توجه به جزئیات وابسته به یک ایده «سوال ۶۰-۴۶».

برای دستیابی به نتیجه آزمون باید به ازای هر پاسخ به گزینه «الف» صفر امتیاز، پاسخ به گزینه «ب» یک امتیاز و پاسخ به گزینه «ج» دو امتیاز در نظر گرفته شود.

عابدی (۱۳۷۲) ضریب اعتبار بخش های سیالی، ابتکار، انعطاف پذیری و بسط را از طریق بازآزمایی به دست آورده است. در ایران به ترتیب ۸۵٪، ۸۲٪، ۸۴٪ و ۸۰٪ گزارش شده است. روایی این آزمون هم در چندین کشور دنیا مورد تایید قرار گرفته است.

خلاقیت

بهریگی و همکاران (۱۴۰۱) خلاقیت را نگرشی می دانند که مجموعه هایی از فرایندهای ذهنی همچون کنجکاوی، حساسیت فوق العاده، خودآگاهی و استقلال را در هم ادغام می کند. در واقع خلاقیت، ارتباط برقرار کردن بین اندیشه ها و نگاه کردن به آنها از زوایای تازه و نو مب باشد. خلاقیت دارای ابعاد سیالیت، انعطاف پذیری، ابتکار و بسط ایده هاست. سیالیت به معنی روان بودن ذهن یا فکر است که موجب می شود تا فرد بتواند افکار و ایده ای فراوان تولید کند. انعطاف پذیری به معنی تنوع پذیری و گوناگونی ذهن هاست و باعث می شود افکار تولید شده از تنوع و گوناگونی برخوردار شوند و یکسان و یکنواخت نباشند. ابتکار در اصل به معنی فکر منحصر به فرد است و این توانایی منجر می شود که فکر از تازگی و قابلیت منحصر به فرد بودن برخوردار باشد. بسط ایده ها به معنی توجه به جزئیات و ریزه کاری هاست (پیرخائفی، ۱۳۸۷). قصه در درون خود نوعی خیال پردازی دارند. خیال پردازی، فرایندی طبیعی و فطری است که به طور معمول به جریان تصور اشیاء، نمادها یا رویدادهایی که در آن لحظه وجود ندارند، گفته می شود. قوه خیال از نیرومندترین و عمومی ترین توانایی های بشر می باشد که موجب بسیاری از نوآوری ها و ابداعات شده است. به وسیله قوه خیال، فرد به قدرت، خلاقیت و سازندگی دست پیدا می کند. بهریگی و همکاران (۱۴۰۱). این مورد ابتدا در کودکی از طریق عوامل گوناگون نهادینه می شود و قصه گویی ابزار مفیدی در این زمینه محسوب می گردد.

پرورش خلاقیت که خود از مؤلفه های مهم مهارت های زندگی محسوب می شود، به دو عامل مهم بستگی دارد که شامل عوامل درونی و بیرونی است؛ عامل درونی یعنی خصوصیات فردی افراد و موثر از عوامل ژنتیکی است. و عامل بیرونی شرایط محیطی و فرهنگی هستند که تحت تأثیر مکان ها و ابزارها می باشند (حریری، پاگردکار ۱۳۹۳).

بنابراین عوامل محیطی و فرهنگی و هنری در خلاقیت تأثیر دارد و می توان با بهره گیری از روش ها و ابزارهای مختلف در محیط های پرورشی، فکری و فرهنگی، به پرورش قدرت آفرینندگی و خلاقیت کودکان و نوجوانان پرداخت. برای رشد تفکر خلاق در کودکان به خلاقیت در آموزش نیاز است. فراهم کردن شرایط تفکر صحیح، کشف تازه ها و محیط باز و کودک محور، از مسایل مهم تعلیم و تربیت می باشد.

تورنس به عنوان یکی از مشهورترین نظریه پردازان عرصه خلاقیت معتقد است خلاقیت عبارت است از فزاینده احساس مشکلات و مسایل، اختلاف نظر درباره اطلاعات، حدس ها و فرضیه ها، احتمالاً اصلاح و آزمایش مجدد آنها و نهایتاً مرتبط ساختن نتایج (رادبخش و همکاران، ۱۳۹۲).

امروزه دانش آموزان برای رویارویی با تحولات گوناگون عصر جدید ضرورت دارد که مهارت های زندگی به ویژه تفکر انتقادی و تفکر خلاق خود را به منظور تصمیم گیری مناسب و حل مساله های پیچیده اجتماع ارتقاء دهند. نهادهای آموزشی و فرهنگی جامعه موظفند تا به رشد و پرورش خلاقیت و نوآوری و بهره گیری جهت دار این استعداد و توانایی اهتمام داشته باشند. تورنس بر آموزش خلاقیت تاکید دارد، لذا پرورش تفکر خلاق در گروه سنی مورد نظر این پژوهش، از موارد مهم مورد توجه متخصصان تعلیم و تربیت بوده است.

استفاده از هنر و به طور ویژه قصه گویی به عنوان ابزار مهمی جهت فعال کردن کودکان و رشد آفرینندگی و خلاقیت آنان می شود. منظور از قصه گویی خلاق یک ارتباط دو جانبه و متقابل بین قصه گو و شنونده است که قصه گو با استفاده از روش های قصه گویی و با

تحریک خیال پردازی کودکان و نوجوانان، پیام داستان را به آنان منتقل می کند (چمبرز، ۱۳۷۷). قصه روایتی خواندنی و شنیدنی می باشد (همتی، ۱۳۸۹). با توجه به تأثیرات قصه گویی، افلاطون بیان می دارد که «پرورشی که روح اطفال به وسیله قصه به دست می آورند به مراتب بیشتر از تربیتی است که جسم آنها از طریق ورزش پیدا می کند». پژوهش های بسیاری در کشور بر تأثیر قصه ها در رشد بهتر، سالم تر دانش آموزان به لحاظ روانی، عاطفی، اجتماعی و شناختی تأکید دارند (رادبخش، ۱۳۹۲).

در واقع قصه گویی نوعی برون ریزی افکار و اندیشه ها می باشد که میزان مشارکت کودکان و نوجوانان در فعالیت های گروهی را افزایش می دهد و محیط یاددهی و یادگیری و پرورش فکری آنان را از حالت خشک و دستوری و معلم محوری جدا می کند. ضمن این که روایسازی و تخیل یک نیاز ذاتی محسوب می شود و نقش تقویت درونی برای این قشر دارد. قصه به دو روش قصه گویی و قصه خوانی ارائه می شود. قصه گویی هنر یا حرفه نقل داستان ها به شعر یا نثر است که شخصی آن را برای شنونده اجرا می کند (پشتدار، ۱۳۸۸). در فرایند نقل قصه، سه عامل؛ قصه گو، قصه و مخاطب وجود دارد که نبود هر کدام سبب ناقص ماندن آن می شود. در قصه گویی می توان از مخاطب در حالات، صدا و حرکات کمک گرفت.

روش های متعددی برای تشویق کودکان به فعالیت های خلاق از طریق قصه گویی وجود دارد. از جمله می توان به نقل قصه های بی پایان و تشویق به تکمیل آنها، نقل قصه های بدون عنوان و درخواست از کودکان برای انتخاب عنوان و شرکت دادن آنان در نمایش های خلاق برای ساختن قصه ها و نقاشی از آنها اشاره کرد. پژوهشگران زمان قصه گویی از زمان آفرینش دوجانبه می دانند (شعبانی، ۱۳۸۰).

در زمینه روش های یادگیری و تدریس؛ الگوهای یاران در یادگیری، ایفای نقش، کاوشگری به روش محاکم قضایی از روش های هستند که در فرایند پرورش مهارت های زندگی بسیار تأثیرگذار می باشند. برای پرورش و بالا بردن خلاقیت دانش آموزان، لازم است اولیای مدارس با مراکز کانون های پرورشی و فکری همراه و همگام باشند (فروزانفر، ۱۳۹۴).

قصه

صادقی (۱۴۰۱) از گذشته های دور قصه وسیله ای برای رفع نیازهای روحی و روانی کودکان و نوجوانان و حتی بزرگسالان به حساب می آمد و از قصه گویی به عنوان یک روش تدریس برای یادگیری و آموزش استفاده می کردند. از آنجایی که دانش آموزان به ویژه دانش آموزان ابتدایی به گوش دادن به قصه ها، علاقه نشان می دهند می توان از این روش، یعنی قصه گویی جهت پرورش خلاقیت و افزایش ظرفیت ذهنی آنان استفاده کرد. یک روش دیگر جذاب دیگر هم، شعر خوانی است که این دو مورد یعنی قصه گویی و شعر خوانی وقتی با هم توأم شوند، از جذابیت و اهمیت بیشتری برخوردار می گردند و تأثیر بیشتری بر مخاطب دارند. کودکان و نوجوانان با خواندن و شنیدن قصه ها ارتباطی جالب بین خود و قهرمان قصه ایجاد می کنند و به طوری که با این رابطه احساس آرامش و بزرگی می کنند؛ بنابراین رفتارهای قهرمانان قصه ها به عنوان مطالب مورد قبول آنان پذیرفته می شود و این رفتارها را در حرکات خود تقلید می کنند. به کار گیری این رفتارها را نوعی خصوصیت و افتخار بزرگ برای خود در نظر می گیرند. فضای قصه ها، فهمیدن آنها را عینی تر و ساده تر می کند. به همین دلیل قصه گویی از مهم ترین و اساسی ترین روش های غیر مستقیم جهت انتقال مفاهیم به مخاطبان و به ویژه کودکان محسوب می شود. باقریان (۱۴۰۰) قصه ها جهت رشد و ارتقای تفکر کودکان، خلاقیت و پرورش حس کنجکاوی و حیرت آنان ابزار مناسبی می باشند. در عصر کنونی استفاده از قصه، به عنوان ابزاری برای پیشبرد تفکر کودکان ضروری است. همچنین بر اساس یافته های محققان به کاهش مشکلات رفتاری این گروه سنی کمک زیادی می کند.

نحوه قصه گفتن و خصوصیات قصه گو هم از نکات مهمی است. برقراری ارتباط موثر و مهارت انتقال مطالب، استفاده از چهره و دست ها و حرکات صورت بر مخاطب تأثیر عمیق دارند. قصه گویی خلاق می تواند روش کارآمدی در بهبود توانایی حل مسئله و خلاقیت و کشف تازه ها در کودکان و نوجوانان باشد.

خلاقیت در قصه گویی نوعی ترکیب ایده ها در یک روش متنوع یا ایجاد پیوستگی بین ایده ها است. یافته های پژوهشگران نشان می دهد که در تدوین و اجرای برنامه های آموزشی و پرورشی باید از شیوه هایی استفاده شود که توان تفکر، تحلیل، نقد، تحقیق، ابتکار و خلاقیت را تقویت کند و بستر مناسب برای خودآموزی مخاطبان را فراهم نماید (زارعین، کهنسال، ۱۴۰۱). اطلاعات و داده ها در تعلیم و تربیت باید طوری طراحی شود تا در فراگیران رشد فکری و قوه تجزیه و تحلیل و تخیل را تقویت کند و قصه ابزاری در کتاب های درسی هم می تواند محسوب شود. ذهن انسان بر پایه تجربه های قبلی و آموزش متنوع، خلاقیت را بروز می دهد. شخصیت و خلاقیت خود قصه گو و نگرش و روش وی نسبت به داستان، شیوه بیان، سبک برخورد با کودکان و نوجوانان، در پرورش تفکر خلاق و انتقادی مخاطبان اهمیت دارد.

پژوهشگران خلاقیت را درخشش یک اندیشه و تولید نظر و ایده ای تازه می دانند. خلاقیت در قصه گویی ایجاد یک ایده یا مفهوم تازه از طریق بهره گیری از تواناییهای ذهنی و تخیلی افراد و توسعه ی دانش آنان می باشد. انگیزه ایجاد می کند و باعث نوآوری است. رشد خلاقیت در تاریخ بشریت مرهون تلاش های انسان های زیادی است (شاه رستم بیگ، ۱۴۰۱).

یافته ها

نتایج این پژوهش نشان می دهد که بین قصه گویی و افزایش خلاقیت دختر ۹ تا ۱۱ سال عضو کانون پرورش فکری دلند رابطه وجود دارد. بر اساس یافته های این تحقیق قصه گویی، مهارت خلاقیت را افزایش می دهد. بر اساس یافته های این تحقیق قصه گویی موجب افزایش خلاقیت در بخش های سیالی، انعطاف پذیری و بسط می شود. ولی در بخش ابتکار تأثیر قابل توجه مشاهده نشده است.

جدول (۱): آزمون نرمال کلموگوروف - اسمیرنوف برای هر دو گروه کنترل و آزمایش

متغیر		گروه کنترل		گروه آزمایش	
سیالی	بسط با جزئیات	کلموگوروف_اسمیرنوف	سطح معناداری	کلموگوروف_اسمیرنوف	سطح معناداری
	ابتکار	۰/۹۵	۰/۳۳	۰/۶۵	۰/۷۹
	انعطاف پذیری	۰/۸۶	۰/۴۵	۰/۵۳	۰/۹۴
	خلاقیت	۰/۶۶	۰/۷۸	۰/۶۶	۰/۷۷
		۰/۷۹	۰/۵۶	۰/۶۱	۰/۸۴
		۰/۸۷	۰/۴۳	۰/۶۸	۰/۷۵

بر اساس جدول شماره (۱)، خلاقیت و مؤلفه های آن یعنی سیالی، بسط، ابتکار و انعطاف پذیری در هر دو گروه کنترل و آزمایش به صورت نرمال توزیع شده است. سطح معناداری متغیرها بیش از ۰/۰۵ است بنابراین برای توصیف آنها از میانگین و انحراف استاندارد استفاده می شود.

جدول (۲): آماره های توصیفی نمرات خلاقیت و مؤلفه های آن برای دو گروه در پیش آزمون (n=40)

متغیر		گروه کنترل		گروه آزمایش	
سیالی	بسط با جزئیات	میانگین	انحراف استاندارد	میانگین	انحراف استاندارد
		۰/۸۹	۰/۲۶	۱/۱۶	۰/۳۸
		۰/۸۹	۰/۴۳	۱/۲۸	۰/۳۱

ابتکار	۰/۷۵	۰/۳۹	۱/۰۹	۰/۴۳
انعطاف پذیری	۱/۳۲	۰/۴۰	۱/۲۱	۰/۵۰
خلاقیت	۱/۱	۰/۲۷	۱/۲۶	۰/۳۴

جدول شماره (۲)، خلاقیت و مؤلفه های آن یعنی سیالی، بسط، ابتکار و انعطاف پذیری را در پیش آزمون تست تورنس برای هر دو گروه کنترل و آزمایش نشان می دهد. میانگین خلاقیت و مؤلفه های آن در گروه کنترل از ۱/۰۹ تا ۱/۲۸ و در گروه آزمایش ۰/۷۵ تا ۱/۳۲ می باشد.

جدول (۳): آماره های توصیفی نمرات خلاقیت و مؤلفه های آن برای دو گروه در پس آزمون (n=40)

متغیر	گروه کنترل		گروه آزمایش	
	میانگین	انحراف استاندارد	میانگین	انحراف استاندارد
سیالی	۱/۶۰	۰/۲۰	۱/۴۴	۰/۲۹
بسط با جزئیات	۱/۶۹	۰/۱۸	۱/۳۵	۰/۳۸
ابتکار	۱/۴۸	۰/۲۸	۱/۲۵	۰/۳۷
انعطاف پذیری	۱/۶۰	۰/۲۹	۱/۲۵	۰/۳۷
خلاقیت	۱/۴۶	۰/۳۱	۱/۳۶	۰/۲۷

یافته های جدول شماره (۳)، بعد از برگزاری جلسات قصه گویی برای گروه آزمایش و انجام پس آزمون از برای هر دو گروه کنترل و آزمایش به دست آمده است. میانگین خلاقیت و مؤلفه های آن در گروه کنترل از ۱/۲۵ تا ۱/۴۴ و در گروه آزمایش از ۱/۴۶ تا ۱/۶۹ بود. بر اساس آنچه در این جدول گزارش شده است، قصه گویی بر رشد خلاقیت دختران ۹ تا ۱۱ سال عضو کانون پرورشی و فکری کودکان و نوجوانان دلند تأثیر مثبت دارد.

با توجه به نتایج آزمون ها، فرضیه پژوهش حاضر مبنی بر تأثیر قصه گویی بر افزایش تفکر خلاق مورد تأیید قرار می گیرد.

نتیجه گیری

پژوهش حاضر با هدف بررسی میزان تأثیر قصه گویی در افزایش خلاقیت دختران ۹ تا ۱۱ سال کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان دلند انجام شد. روش مورد استفاده در پژوهش نیمه آزمایشی و ابزار پژوهشی پرسشنامه خلاقیت تورنس (فرم الف) است که شامل ۴ بخش سیالی یعنی قدرت تولید ایده، انعطاف پذیری یعنی توانایی لازم برای تغییر جهت فکری یا توانایی تولید ایده ی متنوع، ابتکار یعنی توانایی تولید ایده یا محصول نو و بدیع، بسط با جزئیات یعنی توانایی توجه به جزئیات وابسته به یک ایده است.

نتایج پژوهش حاضر نشانگر وجود رابطه معنادار بین قصه گویی و خلاقیت در کودکان دختر ۹ تا ۱۱ سال عضو کانون پرورشی-فکری دلند، می باشد. بر اساس یافته های این تحقیق قصه گویی مهارت های زندگی در زمینه خلاقیت را افزایش می دهد. بر اساس یافته های این تحقیق قصه گویی موجب افزایش خلاقیت در بخش های سیالی، انعطاف پذیری و بسط می شود. ولی در بخش ابتکار تأثیر قابل توجه مشاهده نشده است.

پیشنهادهای

با توجه به نتایج پژوهش حاضر و تحقیقات مشابه، موارد ذیل به صورت پیشنهاد مطرح می گردد:

- توجه بیشتر به سنت قصه گوئی برای تقویت مهارت های زندگی کودکان و نوجوانان
- ارزشمند کردن قصه گوئی و استفاده از آن در برنامه های آموزش و پرورش
- برگزاری کارگاه های قصه گوئی برای والدین و معلمان
- برگزاری آموزش ضمن خدمت برای معلمان در زمینه قصه گوئی
- پایه گذاری انجمن قصه گوئی در نهادهای فرهنگی جامعه
- برگزاری جلسات منظم قصه گوئی در کانون ها و مدار
- تجلیل از قصه گوینان با سلابقه و سنتی
- برگزاری جشنواره ها و همایش های قصه گوئی با دعوت از مدارس و جامعه فرهنگی

منابع

- باقریان، حدیث، گل محمدیان، محسن (۱۴۰۰)، تأثیر قصه گوئی خلاق با رویکرد مثبت‌نگر بر مهارت‌های اخلاقی مبتنی بر همدلی پسران دبستانی، پژوهشنامه کتابداری و اطلاع رسانی، سال یازدهم، شماره ۲.
- بهریگی، فائقه، حق پرست، پریا، خانزاده، زهرا (۱۴۰۱) گونه‌های خیال پردازی در کودکان و نوجوانان و هدایت درست آنها، دستاوردهای نوین در مطالعات علوم انسانی، سال پنجم، شماره ۵۷.
- پیرخانفی، علیرضا، (۱۳۸۷) خلاقیت؛ مبانی و روش های پرورش، تهران: هزاره ققنوس.
- حریری، نجال، پاگردکار، یاسمن، (۱۳۹۳) تأثیر قصه گوئی در کتابخانه های عمومی بر افزایش خلاقیت کودکان پیش دبستانی، فصلنامه تحقیقات اطلاع رسانی و کتابخانه های عمومی، دوره ۲۲، شماره ۲.
- دوست محمدی، حامد، مروی زاده، معصومه (۱۳۹۵) اثر بخشی قصه گوئی خلاق بر توانایی حل مسئله و خلاقیت کودکان پیش دبستان، پژوهشنامه تربیتی، شماره ۴۹.
- رادبخش، ناهید، محمدی فر، محمد علی، کیان ارثی، فرحناز، (۱۳۹۲) اثربخشی بازی و قصه گوئی بر افزایش کودکان، مجله ابتکار و خلاقیت در علوم انسانی، دوره دوم، شماره ۴.
- زارعین، معصومه، کهنسال، آرزو، (۱۴۰۱) راه های گسترش خلاقیت در مدارس، آفاق علوم انسانی، شماره ۶۹.
- شاه رستم بیگ، طیبه، (۱۴۰۱) بررسی و شناسایی مولفه های خلاقیت، آفاق علوم انسانی، شماره ۶۴.
- شعبانی، نوشین، (۱۳۸۰) تأثیر قصه گوئی بر خلاقیت کودکان، پژوهشنامه ادبیات کودک و نوجوان، شماره ۲۵.
- صادقی، هدیه، (۱۴۰۱) بررسی تاثیرات شعر و قصه و نقش آن ها در آموزش و یادگیری، پیشرفت های نوین در روانشناسی علوم تربیتی و آموزش و پرورش، بهمن ۱۴۰۱، شماره ۵۶.
- فروزانفر، فریبا، (۱۳۹۴) اثربخشی بازی های گروهی بر خلاقیت کودکان، کنفرانس ملی آینده پژوهی علوم انسانی و توسعه.
- همتی، اسماعیل، (۱۳۸۹) تمرین خلاقیت، تهران: انتشارات قطره، چاپ اول.